

DOI: 10.31866/2617-2674.7.1.2024.302778

Володимир Миславський

доктор мистецтвознавства, доцент, член-кореспондент;

e-mail: cinema2@i.ua; ORCID: 0000-0003-0339-1820

Харківська державна академія культури, Харків, Україна

Національна академія мистецтв України, Київ, Україна

**Аналіз звукового компонента аудіовізуального твору:
сучасні дослідження**

Volodymyr Myslavskyi

Doctor of Study of Art, Associate Professor, Corresponding Member;

e-mail: cinema2@i.ua; ORCID: 0000-0003-0339-1820

Kharkiv State Academy of Culture, Kharkiv, Ukraine

National Academy of Arts of Ukraine, Kyiv, Ukraine

**Analysis of the audiovisual work's sound component:
modern research**

Желєзняк С. В. Звуковий елемент у сучасній аудіовізуальній культурі : монографія. Київ : Видавничий центр КУК, 2023. 200 с.

Желєзняк, С.В., 2023. *Звуковий елемент у сучасній аудіовізуальній культурі*. Київ: Видавничий центр КУК.

Zheliezniak, S.V., 2023. *Zvukovyi element u suchasniy audiovizualnii kulturi* [Sound element in modern audiovisual culture]. Kyiv: KUK Publishing Centre.

167

У монографії С. Желєзняка «висвітлюється значення аудіоскладника в екранних творах, досліджуються риси фонограми у кінематографі, телебаченні та її трансформації, осмислюється у мистецтвознавчих, культурологічних та інших контекстах теоретичне підґрунтя використання звуку та його зв'язку з кадром, висвітлюються напрямки застосування елементів фонограми та їхня взаємодія із зображенням у різних видах і жанрах сучасних аудіовізуальних практик, вплив звуку на глядача». Як стверджує автор, «монографія може зацікавити науковців, зокрема у галузях мистецтвознавства, культурології, викладачів і студентів спеціальності «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво», звукорежисерів, режисерів кіно і телебачення та усіх інших, хто цікавиться екранною культурою та її звуковим елементом» (Желєзняк, 2023, с.1). Монографія складається зі вступу, списку використаних джерел, додатків та дев'яти розділів – «Теоретико-методологічні основи дослідження звукового елементу», «Ключові по-

няття дослідження аудіоскладника екранного твору», «Наукове опрацювання явищ та процесів у сучасній аудіовізуальній культурі», «Особливості звукової доріжки у різних видах і жанрах сучасного кінематографу», «Технологічне підґрунтя аудіоеlementу у відеопроекті», «Творчі та психологічні засади роботи із саундтреком в екранних творах», «Проблематика використання звукозорового компоненту в телебаченні: традиційні та синтетичні жанри», «Звуковий складник у новітніх аудіовізуальних практиках: інтерактивні твори, вебдокументарі», «Подальше перетворення звукового елементу: основи та перспективи».

Сфера аудіовізуальної культури наразі переживає значний етап у своєму еволюційному процесі та стикається з різноманітними соціальними феноменами. Розвиток і розширення сфери екрана, яка охоплює кіно, телебачення, онлайн-відео та інші форми, призводить до змін у характеристиках та специфіці мистецьких практик. Ці зміни впливають на особливості суспільства, на те, як люди сприйма-

ють художні твори, а також на способи взаємодії людей між собою. Звукозоровий образ у цьому процесі та його трансформації є важливим аспектом дослідження. Його еволюція, подібно до бурхливого потоку екранної культури, несеться на хвилі новітніх технологій, вбираючи в себе соціальні віяння та створюючи нову естетичну реальність. Автор зазначає, що фахівці «використовують як традиційні художні прийоми, які... набувають нових властивостей, так і створюють нові, що є необхідною умовою для еволюції в цій сфері» (Железняк, 2023, с.4).

Очі, розташовані на одній площині, не дають нам повного уявлення про навколишній світ. Вуха завдяки своєму розміщенню володіють більшою чутливістю до звуків, що йдуть з різних напрямків, як порівняти з зоровим сприйняттям. Деякі дослідники схильні до думки, що сенсорна система, відповідальна за сприйняття звуків, має більший вплив на нашу здатність орієнтуватися в просторі, порівнюючи з зоровою системою. Це твердження знаходить підтвердження й на рівні фізіологічних процесів. Досліджено, що однією з ключових функцій слуху є навігація у 3D-просторі, яка насамперед гарантує нашу безпеку з усіх боків, включаючи ті зони та предмети, які невидимі для нас, й дає уявлення про те, що відбувається за спиною. Завдяки звуку емоційний вплив на глядача стає значно інтенсивнішим. Зір дає нам чітке уявлення, а звук залишає місце для фантазії. Вплив звуку на сприйняття глядача в кіно, за деякими оцінками, сягає 60 %, значно переважаючи вплив зображення.

Проблематику екранних творів та аудіального складника як їхнього компонента дослідники з різних галузей

науки ґрунтовно вивчали в міждисциплінарних аспектах. Вчені вивчали вплив музики та мови у сфері кіноатографа та телебачення, досліджуючи специфіку співвідношення звукового супроводу та візуального наповнення кадру. Незважаючи на наявність досліджень, присвячених трансформаціям звукозорового образу в сучасній аудіовізуальній галузі (Л. Рязанцев та В. Левшаков (2023); Riazantsev and Yevdokymenko (2021), А. Ананьєв, І. Барба та С. Железняк (2018а; 2018b), В. Скуратівський та В. Глущенко (2023), В. Миславський та ін. (Myslavskiy, Chmil, Bezruchko and Cherkasova, 2020; Myslavskiy, Chmil, Bezruchko and Markhailchuk, 2020; Myslavskiy, Chmil, Bezruchko and Kupriichuk, 2021), О. Безручко (2008; 2016; 2020; 2021; 2023а; 2023b), І. Гавран та Є. Марандін (Gavran and Marandin, 2022), С. Железняк (2018; 2022; 2023), О. Горошко (2023а; 2023b), О. Чупринський (2019), та ін.), ґрунтовних наукових праць, які б всебічно аналізували цю тему, досі не існує. В багатьох роботах звук розглядається як супутній елемент до візуального ряду або онтології різних видів екранної культури. Потребує глибокого дослідження вплив фонограми на естетику та соціокультурні аспекти аудіовізуальних творів.

Оригінальність наукової праці С. Железняка полягає у всебічному аналізі проблем трансформації та перетворення звукозорового образу, а також його конструювання в контексті сучасної екранної культури. Крім того, в роботі детально досліджено вплив цього явища на глядацьку аудиторію, висвітлено його соціокультурні та психологічні аспекти, а також роль у різних жанрах аудіовізуального мистецтва та конкретних фільмах.

Дослідник також звертає увагу на специфіку тиші у звуковому супроводі екранної роботи, зосереджуючись на її багатогранності та здатності передавати емоційний спектр (Железняк, 2023, с.44-46). Детально розглянуто такі поняття, як «звуковий образ», «звукозоровий образ», «аудіовізуальний твір», «трансформація». Сукупність екранних мистецтв, які за допомогою звуку та візуальних образів передають думки, концепції та емоції, а також когнітивний процес сприйняття та розуміння аудіоінформації, автор окреслює як аудіовізуальну культуру. Необхідно зазначити деякі аспекти, які висвітлюються під час характеристики звукової структури екранного твору.

Сьогодні неможливо створити повноцінний аудіовізуальний твір без опанування технологій звукорежисури та розуміння принципів сприйняття глядачем зображення та звуку. Провідні звукові теми, поєднання голосу, музики, шумів та закадрового тексту, контрасти та плавні переходи між звуками, звукові повтори та лейтмотиви, різноманітні способи обробки звуку – все це дає змогу створити складну звукову партитуру, де всі звукові елементи поєднуються у поліфонічну композицію.

У своїй роботі С. Железняк (2023, с.138) досліджує аудіовізуальний образ як феномен аудіовізуальної культури. Він спирається на праці авторитетних науковців, вивчає роль звуку в екранних творах, його зв'язок з іншими елементами, а також особливості просторової організації фонограми. С. Железняк робить висновок про те, що звук володіє значним потенціалом у втіленні художніх сенсів та символів.

Дослідження розкриває різноманітні методи роботи з музичним супроводом у візуально-звуковій структурі фільму. Музичний супровід завжди відіграє важливу роль у створенні настрою у глядачів. Звуковий супровід у кінофільмах дедалі частіше формує власну естетичну дійсність, яка гармонійно поєднується з візуальним рядом. Прикладом цього слугують оригінальні саундтреки, що спеціально акцентують на собі увагу глядача.

У роботі також слушно зазначено, що культура екрана, сприйняття аудіовізуального образу, його інтеграція в суспільні процеси та рефлексія над ним стали одними з чинників, що формують специфічний тип мислення та нове ставлення до соціальної культури (Железняк, 2023, с.108-109). Досліджено особливості використання звуку в театрі та кіно. Водночас наголошено, що попри ширший спектр інструментів у першому з цих синтетичних мистецтв, кінематограф володіє більшою силою занурення глядача у простір твору.

Вивчено психологічний вплив аудіовізуального образу, досліджено вплив музичного супроводу в сучасних кінострічках на їхню естетичну складову. Автор досліджує особливості сучасної екранної культури, акцентуючи на інтеграції мультимедійних компонентів. На його думку, подібні процеси трансформують наявні жанри мистецьких творів, способи творення аудіовізуального образу, роблячи вплив на його естетичні характеристики. В центрі уваги знаходиться поєднання методів і характеристик різних типів аудіовізуальної культури, що пояснюється значним поширенням мультимедіа (Железняк, 2023, с.155).

Отже, монографія С. Железняк (2023) «Звуковий елемент у сучасній аудіовізуальній культурі» є актуальним і ґрунтовним дослідженням, яке становить інтерес для фахівців аудіовізуального мистецтва і виробництва.

Ключові слова: звук; звукорежисура; сучасна аудіовізуальна культура

Keywords: sound; sound engineering; modern audiovisual culture

СПИСОК БІБЛІОГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ

- Ананьєв, А., Барба, І. та Железняк, С., 2018а. Проблематика і перспективи впровадження європейського звукового стандарту R128. *Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Аудіовізуальне мистецтво і виробництво*, [e-journal] 2, с.60-68. <https://doi.org/10.31866/2617-2674.2.2018.151811>
- Ананьєв, А., Барба, І. та Железняк, С., 2018b. Сутність та специфіка впровадження європейського стандарту R128 на телебаченні та у радіомовленні. *Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Аудіовізуальне мистецтво і виробництво*, [e-journal] 1, с.28-37. <https://doi.org/10.31866/2617-2674.1.2018.146005>
- Безручко, О., 2008. Олександр Довженко – першопрохідник звукового кінематографа в Україні. *Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського*, 67, с.268-277.
- Безручко, О., 2016. Музична кінокомедія «Інтриган» як переломний момент у долі українського режисера театру і кіно Я.І.Урінова. *Культура і мистецтво у сучасному світі*, 17, с.130-137.
- Безручко, О., 2020. Особливості співпраці режисера-постановника та звукорежисера під час створення звукового образу фільму. В: О.В.Безручко та С.В.Железняк, ред. *Довженківські читання. Матеріали V круглого столу*. Київ, Україна, 07 вересня 2020 р. Київ: Видавничий центр КНУКіМ, с.8-11.
- Горошко, О. та Безручко, О., 2023а. Взаємодія композитора і режисера в процесі написання кіномузики. В: *Культура і мистецтво: сучасний науковий вимір*. Матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної конференції. Київ, Україна, 02 листопада 2023 р. Київ: Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв, с.164-167.
- Горошко, О. та Безручко, О., 2023b. Особливості використання VSTі для написання музики в кіно. В: *Культурно-мистецьке середовище: творчість та технології*. Матеріали XV Всеукраїнської науково-практичної конференції. Київ, Україна, 19 жовтня 2023 р. Київ: Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв, с.48-50.
- Железняк, С.В., 2022. *Трансформації звукозорового образу в сучасній аудіовізуальній культурі*. Доктор філософії. Київський національний університет культури і мистецтв.
- Рязанцев, Л. та Левшаков, В., 2023. Сучасні технології формування звукозорового образу фільму: аспекти взаємодії. *Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Аудіовізуальне мистецтво і виробництво*, [e-journal] 6 (2), с.224-240. <https://doi.org/10.31866/2617-2674.6.2.2023.289309>
- Скуратівський, В. та Глуценко, В., 2023. Музична та шумова палітра звукового супроводу зображення пейзажів в аудіовізуальному творі. *Вісник Київського*

національного університету культури і мистецтв. Серія: Аудіовізуальне мистецтво і виробництво, [e-journal] 6(1), с.64-74. <https://doi.org/10.31866/2617-2674.6.1.2023.279238>
Чупринський, О.С. та Безручко, О.В., 2019. Системи запису звуку в кіно 50-60-х рр. XX ст. В: *Україна у світових глобалізаційних процесах: культура, економіка, суспільство*. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. Київ, Україна, 20-21 березня 2019 р. Київ: Видавничий центр КНУКіМ, Т. 2, с.41-42.

Gavran, I. and Marandin, Y., 2022. Features of Sound Recording in Open Space. *Bulletin of Kyiv National University of Culture and Arts. Series in Audiovisual Art and Production*, [e-journal] 5(2), pp.173-180. <https://doi.org/10.31866/2617-2674.5.2.2022.269520>

Myslavskiy, V., Chmil, G., Bezruchko, O. and Cherkasova, N., 2020. From "the Eleventh Year" to "the Man with a Movie Camera": conceptual search of Dziga Vertov. *Media Education*, [e-journal] 60(3), pp.507-514. <https://doi.org/10.13187/me.2020.3.507>

Myslavskiy, V., Chmil, G., Bezruchko, O. and Kupriichuk, V., 2021. Formation of Ukrainian Newsreel and Documentary Cinema in 1923-1928. *Media Education*, [e-journal] 17(4), pp.684-692. <https://doi.org/10.13187/me.2021.4.684>

Myslavskiy, V., Chmil, G., Bezruchko, O. and Markhaichuk, N., 2020. Poetics of Ukrainian Film "Earth": Oleksandr Dovzhenko's Conceptual Search. *Media Education*, [e-journal] 60(4), pp.713-720. <https://doi.org/10.13187/me.2020.4.713>

Riazantsev, L. and Yevdokymenko, Y., 2021. Managing Stages of Film Sound Production. *Bulletin of Kyiv National University of Culture and Arts. Series in Audiovisual Art and Production*, [e-journal] 4(2), pp.244-251. <https://doi.org/10.31866/2617-2674.4.2.2021.248702>

REFERENCES

Ananiev, A., Barba, I. and Zheliezniak, S., 2018a. Problematyka i perspektyvy vprovadzhennia yevropeiskoho zvukovoho standartu R128 [Problems and Prospects of Introduction of the European Sound Standard R128]. *Bulletin of Kyiv National University of Culture and Arts. Series in Audiovisual Art and Production*, [e-journal] 2, pp.60-68 <https://doi.org/10.31866/2617-2674.2.2018.151811>

Ananiev, A., Barba, I. and Zheliezniak, S., 2018b. Sutnist ta spetsyfika vprovadzhennia yevropeiskoho standartu R128 na telebachenni ta u radiomovlenni [The Essence and Specificity of European Standard R128 Implementation on Television and in Radio Broadcasting]. *Bulletin of Kyiv National University of Culture and Arts. Series in Audiovisual Art and Production*, [e-journal] 1, pp.28-37. <https://doi.org/10.31866/2617-2674.1.2018.146005>

Bezruchko, O., 2008. Oleksandr Dovzhenko – pershoprokhidnyk zvukovoho kinematohrafa v Ukraini [Oleksandr Dovzhenko – a pioneer of sound cinematography in Ukraine]. *Scientific Bulletin of the Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine*, 67, pp.268-277.

Bezruchko, O., 2016. Muzychna kinokomediia "Intryhan" yak perelomnyi moment u doli ukrainskoho rezhysera teatru i kino Ya. I. Urinova [Musical film comedy "Intrigan" as a turning point in the fate of Ukrainian theater and film director Ya. I. Urinov]. *Culture and Arts in the Modern World*, 17, pp.130-137.

Bezruchko, O., 2020. Osoblyvosti spivpratsi rezhysera-postanovnyka ta zvukorezhysera pid chas stvorennia zvukovoho obrazu filmu [Peculiarities of cooperation between

the director and the sound engineer during the creation of the sound image of the film]. In: O.V. Bezruchko and S.V. Zheliezniak, eds. *Dovzhenkivski chytannia* [Dovzhenko readings]. Materials of the V round table. Kyiv, Ukraine, 07 September 2020. Kyiv: KNUCA Publishing Centre, pp.8-11.

Chuprynskyi, O.S. and Bezruchko, O.V., 2019. Systemy zapysu zvuku v kino 50-60-kh rr. XX st. [Sound recording systems in the cinema of the 1950s and 1960s]. In: *Ukraina u svitovykh hlobalizatsiynykh protsesakh: kultura, ekonomika, suspilstvo* [Ukraine in the world globalization processes: culture, economy, society]. Materials of the International scientific and practical conference. Kyiv, Ukraine, 20-21 March 2019. Kyiv: KNUCA Publishing Centre, Vol. 2, pp.41-42.

Gavran, I. and Marandin, Y., 2022. Features of Sound Recording in Open Space. *Bulletin of Kyiv National University of Culture and Arts. Series in Audiovisual Art and Production*, [e-journal] 5 (2), pp.173-180. <https://doi.org/10.31866/2617-2674.5.2.2022.269520>

Horoshko, O. and Bezruchko, O., 2023a. Vzaiemodiia kompozytora i rezhysera v protsesi napysannia kinomuzyky [Interaction of composer and director in the process of writing film music]. In: *Kultura i mystetstvo: suchasnyi naukovyi vymir* [Culture and art: modern scientific dimension]. Materials of the VII All-Ukrainian scientific and practical conference. Kyiv, Ukraine, 02 November 2023. Kyiv: National Academy of Culture and Arts Management, pp.164-167.

Horoshko, O. and Bezruchko, O., 2023b. Osoblyvosti vykorystannia VSTi dlia napysannia muzyky v kino [Peculiarities of using VSTi for writing music in movies]. In: *Kulturno-mystetske seredovyshche: tvorchist ta tekhnolohii* [Cultural and artistic environment: creativity and technologies]. Materials of the XV All-Ukrainian scientific and practical conference. Kyiv, Ukraine, 19 October 2023. Kyiv: National Academy of Culture and Arts Management, pp.48-50.

Myslavskyi, V., Chmil, G., Bezruchko, O. and Cherkasova, N., 2020. From "the Eleventh Year" to "the Man with a Movie Camera": conceptual search of Dziga Vertov. *Media Education*, [e-journal] 60 (3), pp.507-514. <https://doi.org/10.13187/me.2020.3.507>

Myslavskyi, V., Chmil, G., Bezruchko, O. and Kupriichuk, V., 2021. Formation of Ukrainian Newsreel and Documentary Cinema in 1923–1928. *Media Education*, [e-journal] 17 (4), pp.684-692. <https://doi.org/10.13187/me.2021.4.684>

Myslavskyi, V., Chmil, G., Bezruchko, O. and Markhaichuk, N., 2020. Poetics of Ukrainian Film "Earth": Oleksandr Dovzhenko's Conceptual Search. *Media Education*, [e-journal] 60 (4), pp.713-720. <https://doi.org/10.13187/me.2020.4.713>

Riazantsev, L. and Lievshakov, V., 2023. Suchasni tekhnolohii formuvannia zvukozorovoho obrazu filmu: aspekty vzaiemodii [Modern Technologies For Forming The Sound and Visual Film Image: Aspects of Interaction]. *Bulletin of Kyiv National University of Culture and Arts. Series in Audiovisual Art and Production*, [e-journal] 6 (2), pp.224-240. <https://doi.org/10.31866/2617-2674.6.2.2023.289309>

Riazantsev, L. and Yevdokymenko, Y., 2021. Managing Stages of Film Sound Production. *Bulletin of Kyiv National University of Culture and Arts. Series in Audiovisual Art and Production*, [e-journal] 4 (2), pp.244-251. <https://doi.org/10.31866/2617-2674.4.2.2021.248702>

Skurativskyi, V. and Hlushchenko, V., 2023. Muzychna ta shumova palitra zvukovoho suprovodu zobrazhennia peizazhiv v audiovizualnomu tvori [Musical and Noise Palette of the Soundtrack for Landscape Images in an Audiovisual Work]. *Bulletin of Kyiv National*

University of Culture and Arts. Series in Audiovisual Art and Production, [e-journal] 6 (1), pp.64-74. <https://doi.org/10.31866/2617-2674.6.1.2023.279238>

Zheliezniak, S.V., 2022. *Transformatsii zvukozorovoho obrazu v suchasniy audiovizualniy kulturi* [Transformations of the audio-visual image in modern audiovisual culture]. PhD Dissertation. Kyiv National University of Culture and Arts.

